

Grósz a szószban Szentendrén

(Írásunk a lap 3. oldalán)

Képmutatás, demagógia, burkolt fenyegetés?

...„Mert Magyarországon nem többpártrendszer lesz, hanem egy jól szervezett antiszocialista-antikommunista mozgalom. A marxista egységplatform célja ezt megakadályozni. Nem erőszakkal — mint azt ellenfeink hangoztatják — talán önmagukból indulnak ki? — hanem a párttagság egészével, támogatásával kívánjuk ezt elérni...”

Kérem olvasóinkat, ne ijedjenek meg, nem lapunk profilváltásának bizonyítékát olvashatják fentebb, hanem „csak” Ribánszki Róbert úr nyilatkozatának egy részletét. E név sokakban vegyes érzelmeket kelthet, legutóbb mint a marxista egységplatformnak nevezett mozgalom? pártcsíra? szervezet? dühös kommunisták szövetsége? sértődött káderek gyülekezőhelye? — ki tudja? — képviselője nyilatkozta ezeket a magas gondolatokat.

Az egész interjú — mely a Magyar Hírlapban volt olvasható — hangvételével, tartalmával lehetne vitaközi, s talán még lapunknak is lesz alkalmára rá, de hogy pont ezt a kissé pökhendinek, fennhéjázónak, demagógnak ható kijelentést emeltem ki, annak oka utóbbi negyven évünk, és még inkább közvetlen közelmúltunk tragikus eseményei.

Ribánszki úr a marxista platform nevében megígéri, hogy megpróbálják megakadályozni az antiszocialista mozgalom kialakulását, ugyanakkor az erőszak alkalmazásáról — még szép! — nagyvonalúan lemond. S közben sandán gyanúsítja az „ellenfeleiket”, akikből viszont kinézi, hogy bármikor pisztolyt ránthattak, hogy lekasabolják a kommuniztákat (mintha már hallottunk volna ilyesmit, a „féhérterror” gondolom ezt akarta jelenteni a Grósz beszédben annak idején).

Hogy e feltételezés mennyire abszurd, azt talán nem is érdemes taglalni, de mindenesetre jellemző a gondolkodásmód, amit fordítottan is nevezhetnék. Hogy hazánkban szocialista-kommunista ellenes hangulat van, s az ellenzék ellenük fog össze, az természetes, hiszen az utóbbi negyven évben e két szellemi áramlat nevében kormányzó pártok — de mindig csak egy! — uralkodtak az országban, méghozzá diktatúrával és teljhatalommal. A mai napig érvényben lévő alkotmányunk is feketén-fehéren deklarálja, hogy a társadalom vezető ereje az MSZMP. Hát ki más ellen lépjen fel az ellenzék, ha úgy érzi, hogy a kormányzópárt nem a legjobb irányba vezeti az országot?

Azt hiszem végső ideje lenne, ha Ribánszki úr végre az európai normáknak megfelelően tudomásul venné, hogy az ellenzék nem egyenlő az ellenséggel! S talán azt sem árt még egyszer hangsúlyozni, hogy ma már idején múlt a leszámolásról rettegni, mert a közvélemény nem ezt akarja, hanem „csak” az elszámolást múltunkkal, jelenünkkel, történelmünk fehér foltjaival.

Ezt viszont minél előbb.

Talán pont ez az, amit a marxista platform viszont egyáltalán nem szeretne, ezért lendült ellentámadásba?

Képmutatónak érzem az interjúból kicsendülő visszautasítást az erdősakkal kapcsolatban — mármint hogy ők nem nyúlnak ehhez az eszközhöz, hiszen amióta a létező szocializmus fennáll, erőszakhoz elsősorban és túlnyomórészt a marxizmus nevében kormányzó kormányok, pártok folyamodtak, ha veszélyben érezték hatalmukat.

A történelem számos példát szolgáltatott erre, csak utalásképpen néhány közismert esemény: Sztálin vérengzéseit talán nem kell külön ecsetelni, de az ő halála óta is vérbe folytatták az ötvenhatos magyar és lengyel felkelést, a hatvannyolcas prágai tavaszt, a közelmúltban pedig az afgánok élvezték a szovjet hadsereg kissé hosszúra nyúlt, talán nem is annyira kívánt „vendégszereplését”.

A Szovjetunió a saját nemzetiségi politikájában is sokszor nyúlt, és nyúl a kemény kéz politikájához, ha megkérdéznénk az örmények, az azerbajdzsánok, a balti köztársaságok állampolgárai, vagy az üzbégek véleményét, lehet, hogy az ottaniak sem értenének egyet Ribánszki úr véleményével, mely szerint nem a fennálló államhatalom képviselőinek agresszív, saját uralmukat védő fellépésétől kell tartaniuk elsősorban.

A legfrissebb ellenpélda pedig a kínaiaké, akik alighogy kezdtek elfeledkezni a kulturális forradalmuk alatt ellenük elkövetett bűntettekéről, máris egy „ellenforradalom” leverésének szenvedő alanyaivá lettek. Hogy egy teljesen fegyvertelen, jó szándékú, nagyobb szabadságot, demokráciát követelő diákdemonstrációból, hogy sikerült kontrarevolúciót kreálni, s ennek megfelelően ezeket legyilkolni, majd még több fiatal és idősebbet bebörtönözni, az a történelem nagy rejtélyei és bűnei közé tartozik.

Csak emlékeztetőül: Magyarországon a hadsereg, a rendőrség, a munkásőrség még ma is — bár egyre kevésbé szorosán — az MSZMP fennhatósága alá tartozik, nem lehet kérdéses, hogy ha valamely politikai erő ma hazánkban az erőszakhoz nyúlna az melyik lehetne.

Ennyit az erőszakról, illetve annak bevetésének lehetőségéről.

Ribánszki úr, és a marxista platform elveinek helyességéről, időszűréséről, pontosabban az ellenkezőséggel pedig csodaszépen árulkoznak azok a levelek, táviratok, vélemények, melyek nap mint nap napvilágot látnak az MSZMP tagok, alapszervezetek, titkárok, megyei PB-k, és azok titkárainak tollából (is)...

Wagner Dezső

Temetéseink tanulságai

A felelősség nem enyészik el

Németh Miklós és Kulcsár Kálmán nyilatkozata

1989. június 16. Nemzeti Nagypéntek. Azt kellene mondani: történelmi esemény, ha a kifejezést nem fokozta volna le a szavak inflációja, fedezetnélkülisége, mellyel kénytelenek voltunk együtt élni. Ha nem tudnánk, hogy ugyanezt a minősítést már alkalmazták Rajk László és mártírtársai temetésekor, 1956-ban. Hisszük, hogy gyásznapiunk nemcsak a nemzeti megbékélés óhaját, hanem a reformok valóra váltásával lehet teljes. A gyász is, a remény is egyéni módon viselhető. Ennek előrebocsátásával adjuk közre azt a választ, melyet vezető politikusainktól kaptunk, az alábbiakra:

Egy emberöltő során kétszer temet politikai mártírokat az ország. Rajk Lászlót és társait. Nagy Imrét és társait. Ez a történelemben egyedülálló tény. Éppen ezért kötelező erejű, hogy levonjuk a tanulságokat az elkövetkező nemzedékek, a nemzet egésze számára.

Őn szerint mi a tanítása és a tanulsága a pénteki temetésnek?

Németh Miklós miniszterelnök:
„Nincs eszme, amiért a népet szabad lenne megnyomorítani”

Századunk rendkívül mozgalmas és változatos magyar történelme sajnálatosan telített sorsfordító eseményekkel, küzdelmes vívódásokkal, a szélsőséges erők harcaival, leszámolással, nemzeti tragédiák sorozatával. És mindig szoros kapcsolatban a nemzetközi helyzettel.

Nincsenek személyes, tudatosan megélt tapasztalataim a korról, amelyben sűrűn öltek, de csak ritkán temettek tisztességgel. Rajk László halála és méltó eltemetése között rövid, de annál keservesebb idő telt el. A temetés reményt keltett, a nemzet megpróbált felegyenesedni, ám a kísérlet tragédiába torkollott. Ennek része Nagy Imre és mártírtársai szomorú sorsa is.

Nemzedékek egyrészt szerencsés, hiszen ezt a kort ártatlan gyermekként élte át; de szerencsétlen is, mert sokáig hamis képe volt a gyermekkorban elrohant történelmi időkről. Csak sejtettük, hogy apáinkon, idősebb fivéreinken súlyos csizmákkal gyalogolt át a kor, mert nehezen, vagy máig sem gyógyuló sebeik rejtegetésére kényszerültek.

1956 és az azt követő megtorlás az egész nemzeten súlyos sebet ejtett, amelyről most vesszük le a kötést, és erőre kapó friss, tiszta, gyógyító légáramlatnak tesszük ki a sérüléseket. A mostani temetés végre gyógyulást hozhat. De csak akkor, ha a tragikus eseményből általános és örökérvényű tanításként mindenki levonja azt, hogy szellemi és fizikai erőszakkal nem szabad és nem lehet sem a népek közötti, sem az országban belüli politikai problémákat megoldani. A nézeteltéréseket, az érdekkülönbségeket idejében feltárva kell megakadályozni, hogy azok súlyos feszültséggé sűrűsödjének. És ehhez kapcsolódik a számomra legfőbb tanulság is: nincs eszme, amiért a népet szabad lenne megnyomorítani, és nincs cél, ami az igazságtalanságot, a törvényteleniséget szentesíthetné. És nincs nép, aki ezt tartósan eltűné. Mert ha igen, akkor az a nép csak „névben él már, többé nincs jelen”.

Kulcsár Kálmán igazságügyi miniszter:
„Ha lehetőségünk van a szakításra”

Ilyen szomorú „egyedülálló” tényekkel sajnos rendelkezünk. Történelmi távlatokat is tekintve emlékeztetni szeretnék arra az igazságtalanságot, a törvényteleniséget szentesíthetné. És nincs nép, aki ezt tartósan eltűné. Mert ha igen, akkor az a nép csak „névben él már, többé nincs jelen”.

kai kultúránknak. Egyrészt jelzi, hogy a politikai és a büntetőjogi felelősséget nem tudjuk elválasztani; jelzi, hogy az indulatok, érzelmek és erőszak testvérek a politikában és nem ritkán besszűállásig fajul ez a „kötél”; végül jelzi, hogy az igazságszolgáltatás méltatlan és napi politikai célokra való használatát nem tudta kivédeni az igazságügyi szervezete.

A tanulságok ezeknek megfelelően levonhatók, szinte mindenki maga megfogalmazhatja azokat. Én csak annyit tennék hozzá, hogy ma lehetőségünk van a szakításra. Nemcsak a lezárt korszakkal, hanem a távolabbi múltunkra is visszavezető vonásokkal is.

Bár sok az ellenkező jelenség, a türelmetlenség, saját esetleges más előjeli véleményünk kizárólagosan helyesnek, elfogadhatónak tartása, a múlt tanulságainak levonása helyett a felelősök „vadászata”, én mégis bízom abban, hogy ez a sok szörnyűség napvilágra kerülése talán a józanságot erősíti.

Annak belátását, hogy szakítani kell az „ítélet-rehabilitáció-új ítélezés” véget nem érő és önmagát újratermelő sorával, és a múlt leckéje a jövőre irányítja a figyelmet. Mint igazságügyi miniszter még hozzátenném: távolabbi és közelebbi múltunk tanulságai talán meggyőzőek lesznek mindenki számára, hogy politikai problémák nem oldhatók meg bírói eljárással és ítélettel, s minden bírót megerősítenek abban, hogy az ítéletért való felelősség nem enyészik el hosszú idő múltán sem, és nem adható át senkinek. Bármilyen körülmények között is született a döntés, az a bíró döntése marad. Bízom benne, hogy a mai bírói kar számára ezt az utóbbi tanulságot már nem is szükséges megfogalmazni.

(MTI)

Már száz év telt volna el 1978 óta?

A közelmúlt időszakban többször — a legutóbb 1989. június 12-én reggel a rádióban — hallottam nyilatkozni az illetékeseket az egészségügyi reformról. Mester Akos mikrofonja előtt a reformtörvények egyik részlete a reformot — többek között: anyagköltség, amortizáció, önköltség, finanszírozás stb. eddig ismeretlen fogalmak voltak az egészségügyben, vélekedett a riportalany.

Pedig előtte már 1978-ban ismerték ezeket a fogalmakat. Olyannyira, hogy tagadták is ezen fogalmak létjogosultságát az egészségügyben.

1978-ban készítettünk egy dolgozatot (társaságom néhány éve, 35 évesen meghalt) *Számítógép orientált kórházi információrendszer* címmel. Ez a dolgozat alapvetően azokat a fogalmakat tisztázta, melyekre a riportalany is utal. A megírás előtt kifejtettük álláspontunkat előtte is. Konceptiókról az volt a véleménye, amit a dolgozat bevezetőjében is idézünk, hogy „majd száz év múlva beszélhetünk erről”, ezen azt értette, amit az érintett kórház akkori főigazgató főorvos — 1979. szeptember 27-én — saját kezűleg (aláírásával is ellátva) rájegyzett dolgozatunkra, sok egyéb észrevételrel együtt: „akkor sem”.

Sőt, a koncepció megalkotóit „elmekörtanra kell szilenciózni”.

A riportalany mindent elkövetett az általa szabott szilencióm érvényesítéséhez.

Ennek ellenére 1979 áprilisában, a Magyar Tudományos Akadémia által meghirdetett egyik pályázatára elküldtük dolgozatunkat, „Száz év múlva beszélhetünk róla?” jellegével. Ezen a megméretésen harmadik díjat nyertünk. A pályázat további eredménye: a szilenciómnál is drasztikusabb intézkedések. Ezeket jobb, ha nem részletezem.

Élményeim alapján meglepett a reformtörvények vezetőjének nyilatkozata. Elgondolkoztam.

Egy kerekasztal-beszélgetés alkalmával Korzenszky Richárd bencés szerzetes abban jelölte meg a jelenlegi társadalmi változások, az általában vett reformbiztosítékát, hogy a feladatokra, funkciókra találjuk meg a hiteles embereket. Számomra az a kérdés, a riportalany előtt van-e hitele a bencés szerzetes véleményének, és nem az, hogy a nyilatkozó szakmai hitelét valaha is megfontolás tárgyává tegyem.

Nagy László

4500 liter alatt már veszteséges

Országosan megszűnt, Somogyban még él...

Tejtermelőket díjaztak

1987-ben hivatalosan megszüntették az *Országos Tejtermelési Versenyt*, és annak évenkénti értékelését. Ez és a többi mezőgazdasági verseny, valahogy mindig egy meghatározott kör, a jobb adottságúak évenkénti seregszemléje volt, hiszen az azonos feltételek csak körvonalakban voltak adottak. Viszont az erkölcsi elismeréssel és jelképes ajándékokkal járó manapi életbentartása, ennek a hagyománynak szép gesztus a rendezők részéről.

Horváth László, a kaposvári Tejipari Vállalat igazgatója, vendéglátó házigazdaként köszöntötte azokat a partnereket, akiknek a vállalat egész működését köszönheti. Külön kiemelte a feldolgozók ráutaltságát a termelőkre, ezzel is célozva a hamarosan beköszönő „piacgazdálkodásra”.

Varga Gábor, a szekszárdi Állattenyésztő Vállalat kaposvári igazgatója, nagy derűtséget keltett azzal a kijelentésével, hogy a vállalati vezetőkre bízta az anyagi elismerések megvalósítását. Miután fő szervezője volt az ünnepi aktusnak, remélhetően kívánsága megvalósul.

Porció György, a Somogy Megyei Tanács nevében köszöntötte a meghívottakat, egyúttal rövid helyzetjelentést adott a megye tejtermelő helyzetéről. Külön szövegezt arról a tényről, hogy az agrárról nyí-

lása miatt ma már a 4500 literes termelés alatt a tehenészet csak veszteséges lehet. Somogy megyében a termelőszövetkezeti szektor termelési átlaga 4591 liter, az Állami Gazdaságokban 5070 liter, a magántermelőknél 3927 literes az éves átlag.

Ezután került sor a díjak átadására, melyeket a következők ajánlottak fel: Állattenyésztő Vállalat Szekszárd, Somogy Megyei Tanács, Termelőszövetkezetek Területi Szövetsége, Medosz, Kapos-

farm, Taurina, Boscoop. A díjazottak megkapták még a Tejipari Vállalat ajándékosmagját is.

Az 1988. évi tejtermelési verseny somogy megyei helyezettei a termelőszövetkezetek között, a feketetarka magyar tejelőmarha állományokkal rendelkezők közül: első helyezett, a *Petőfi MgTsz Somogyzil*, második helyezett *Vikár Béla MgTsz Hetes*, harmadik pedig az *Aranyhomok MgTsz Homokszentgyörgy* lett. Vöröstarka

magyar tejelőmarha állományval rendelkezők közül első helyezett a *bőhőnyei Szabadság MgTsz*, második a *toponári Kapostáj*, harmadik a *lakocsei Drávamente MgTsz* lett.

Az Állami Gazdaságok, egyaránt feketetarka állományokkal, a következő sorrendben végeztek: első *Dél-Somogyi Mezőgazdasági Kombinát*, második a *Bárdibükki ÁG.*, harmadik helyen a *Kaposvári Állami Tangazdaság* végzett.

Külön értékelték hungarofriz állománya miatt a *barcsi Vörös Csillag* Termelőszövetkezetet. A nagyüzemknél a befejezett laktációs termelés képezte az értékelés alapját, míg az egyéni gazdálkodóknál az értékesített tej mennyiségét vették figyelembe. Ennek alapján elismerő oklevelet és értékes díjat kapott *ifjabb Benedek József* torvaji lakos, aki 8 db magas vérhányadú Holsteinfritz keresztezett tehenet tart. A kintitető megbecsülést *Szita Gyula somogyaszlói* lakos 6 db Hungarofriz tehenétől fejt kiemelkedően magas, 4,5–4,7% zsírtartalmú tejéért kapta.

A rendezvény a termeltetők, termelők és különböző rendszergazdák közötti tartalmas eszmecsere ért véget. Remélhetően a hamarosan kialakuló szektorsemleges igazi piacgazdálkodás megteremtí jövőre ennek a nemes hagyománynak a megfelelő pénzügyi fedezetét is, ha másként nem, osztalék formájában.

Kátyuban

(fotó: czakó)

(alfi)

Egy elűzött nép Üzbegisztánban

Nem törzsi torzsalkodás

Kiégett lakóházak tucatjai, síró asszonyok, megrettenett gyermeki tekintetek, menekültek ezrei. A szovjet tévé híradóműsora naponta sokkoló képsorokban számol be a mintegy kilencven emberéletet követelő üzbegisztáni zavargásokról.

A két hete tartó véres események egy látszólag jelentéktelen apróság miatt robbantak ki. A nagy múltú üzbég város, Fergana színpompás keleti piacán számocát akart vásárolni egy meszh nemzetiségű nő, de nem tetszett neki a gyümölcs minősége. Erre az üzbég árus megjegyezte, hogy vásároljon máshol, ha nincs megelégedve. A vásárló állítólag ekkor az üzbég nő arcába vágta a már kimért gyümölcsöt. Az árus segítségére siető üzbégek és a meszhek között kitört verekezés után egy üzbég férfi holtan maradt a piac aszfaltján.

Ezt követően elszabadult a pokol. A Közép-Ázsiában mindmáig élő családi-törzsi hagyományokra visszavezethető „szemet szemért, fogat fogért” elvnek megfelelően egymást követték a gyilkos leszámolások. A tragikus mérleg: kilencven halott — nagyjából száz meszh nemzetiségű — ezer sebesült. Üzbég fiatalokból álló fegyveres bandák felgyújtottak 750 házat, lakóikat elűzték. A felfegyverzett bandák szem-

bezárták a rend fenntartására kivezényelt belügyi alakulatokkal is.

A magasra csapó indulatok nehezen magyarázhatóak, ugyanis Üzbegisztánban nem voltak olyan ellentétek az üzbégek és a meszhek között, mint például Karabahban az örmények és az azerbajdzsánok között. Mindkét nép mohamedán vallású, az üzbégek szunniták, míg a meszhek siiták. Első megközelítésben vallási ellentétek lehet sejtetni az összecsapások mögött. Erre utalt Mihail Gorbacsov is, amikor NSZK-beli látogatásán azt mondta, hogy az események hátterében az iszlám fundamentalizmus húzódik meg, de az igazi okok és a háttérben álló erők mindez ideig tisztázatlanok.

A törökkel rokon nyelvet beszélő nép korábban a Grúz ASZSZK és a grúziai Adzsar ASZSZK területén élt, nem messze a török határtól. A meszhok tragédiája, hogy áldozatul estek a megbízhatatlanság sztálini kényszerképzetetének: 1944-ben a háttér közeléből a volgai németekhez és a krími tatárokhoz hasonlóan több ezer kilométerre telepítették őket. Így került mintegy százezer meszh Azerbajdzsánba, Kazahsztánba és Üzbegisztánba. Később, jóval Sztálin halála után vissza-

térhettek ugyan szülőföldjükre, de időközben házaikba grúz parasztok költöztek. A visszatérők az utóbbi években kivétel nélkül kezdték, hogy adják vissza otthonukat. A grúz vezetés így nehéz választás elé került.

A meszhok helyére ugyancsak erőszakkal telepített grúzok ugyanis több nemzedék után már őslakosoknak számítanak. A hazatérő meszhoknak a helyi hatóságok új településeket építettek, amelyek fejlettebb infrastruktúrával rendelkeznek, mint az ősi meszheti faluk. Egy időben kárpótlásul számos kiváltságot élveztek a visszatért kitelepítettek. Mindez érthetően rossz vért szült a grúzok körében. A lakóhely kérdése különösen élesen vetődik fel manapság, mivel több mint tizenhétézer lakóhelyről elűzött meszh tartózkodik különböző menekülttáborokban. A sebtében kialakított táborokban mostohák a körülmények. Elviselhetetlen a hőség, ráadásul katasztrófális az egészségügyi körülmények, több helyen járványveszély van.

A több mint húsz ezer üzbegisztáni meszh menekült elhelyezésén kívül továbbra is gondot okoznak az üzbég fegyveres bandák. Legutóbb négy száz üzbég fegyveres megróbbant betörni a kokandi menekülttáborba, hogy leszámoljon a meszhekkel. Az akciót a belügyi csapatok csak helikopte-

rek és tüzérség bevetésével tudták megakadályozni.

A jól szervezett akciók kapcsán a szovjet lapok joggal teszik fel a kérdést: vajon ki pénzezi és látja el fegyverrel a bandákat? Alekszandr Gurov alezredes, a szovjet maffia ismert szakértője egy moszkvai sajtóértekezleten nem zárta ki, hogy a peresztrojkaellenes helyi vezetéssel összefonódott szervezett bűnözés áll a pogromok mögött. Az üzbég fegyveresek újabban nemcsak a hivatalosan török meszheknek nevezett népcsoporthoz tartozókat terrorizálják, hanem oroszokat, azerbajdzsánokat és más nemzetiségűeket is.

Nyilvánvaló, hogy a régi rend hívei sajátos logika szerint gondolkodnak: minél rosszabb annál jobb, annál könnyebb a zavarosban halászni. A Komszomolszkaja Pravda jól érzékelteti a tragikus események hátterében álló állapotokat: a köztársaságban virágzik a kábítószertermelés, katasztrófális az ellátás, a korrupciónak a Gdlajan-Ivanov nyomozópáros viták kereszttüzében álló tevékenysége ellenére is mély hagyományai vannak. Vajon sikerül-e megtalálni a résztvevőkön túl a vérengzés hátterében állókat? A Trud mindenesetre keserűen jegyzi meg, hogy a szélsőségesek már elérték céljukat: sikerült elűzni a meszhokat arról a földről, ahol fél évszázada éltek.

A volt japán külügyminiszter...

Okita a magyarokat okítja

Japán volt külügyminisztere, dr. Okita Szaburo elfogadta a felkérést, hogy tanácsadóként közreműködjön a magyar kormány külgazdasági kérdésekkel foglalkozó bizottságában. A testületet a közeljövőben hozzák létre az Egyesült Államok, Anglia, az NSZK és más fejlett ipari országok gazdasági és pénzügyi életének kiemelkedő személyiségeiből. A hírt Japán legbefolyásosabb gazdasági napilapja, a Nihon Keizai Simbun szerdán címoldalon közölte és a külügyminisztériumban az MTI tudósítójának megerősítették.

Dr. Okita — aki jelenleg az egyik legtekintélyesebb politikai kutatóintézet, az Institute for Domestic and International Policy Studies elnöke, a tokiói nemzetközi egyetem kancellárja és több japán kormányzati tanácsadója — magánemberként kíván részt venni a nemzetközi agytrósz munkájában. Mint arra a lap felhívja a figyelmet, szocialista ország kormányának első alkalommal kért fel japán személyiséget ilyen szintű tanácsadói tevékenységre. Ezt a lépést úgy lehet értelmez-

ni, mint újabb jelét annak a határozott szándéknak, hogy a szovjet peresztrojka előtt járó, merész gazdasági reformokat megvalósító Magyarország közelebb kerüljön a Nyugathoz — állapítja meg a Nihon Keizai Simbun.

A cikk diplomáciai elemzőkre hivatkozva rámutat arra is, hogy a nemzetközi gazdasági bizottság a Közös Piacsal több nyugati országgal, köztük Japánnal a gazdasági kapcsolatok megerősítését, valamint a 18 milliárd dollárra becsült külföldi adósság csökkentését elősegítő reformpolitika előrevitelét lesz hivatott szolgálni.

A Nihon Keizai Simbun újságírója a tokiói külügyminisztérium véleményét is kikérte a hír kapcsán és azt a választ kapta, hogy mivel dr. Okita magánemberként kíván részt venni a testület munkájában, az semmiféle akadályba nem ütközik. A japán külügyminisztérium kormányközi szinten is szorgalmazni kívánja a magyar iparvállalatok gazdasági vezetését korszerűsítő együttműködést — idézi a hír kapcsán a hivatalos japán állásfoglalást a Nihon Keizai Simbun.

Remény — közlemény nélkül

Kim Jung Szam, a dél-koreai ellenzéki Demokratikus Újraegyesítés Pártjának elnöke Washingtonban dél-koreai újságírók előtt kijelentette, hogy június 6-án Moszkvában találkozott Ho Dam észak-koreai

politikussal, a Haza Újraegyesítéséért Küzdő Demokratikus Front elnökével.

A koreai háború óta ez volt az első ilyen találkozó, de a részletekről semmiféle közös közleményt nem adtak ki.

A Nagy Imre-csoport a jugoszláv követségen (VIII.)

(1956. november 4—22.)

A Nagy Imre-csoport tagjai a külföldi rádióadásokból értesültek arról, hogy Kádárék szerint Nagy Imre november 4-én lemondott. Ezt a hamis hírt a csoport tagjai meg kívánták cáfolni, ezért egy alkalommal, amikor több külföldi újságíró volt jelen a követség épületében, Nagy Imre kezdeményezésére Fazekas György arra kérte őket, hogy cáfolják meg ezt a hamis hírt. Azért intézte a kérést a „kollektívához”, hogy ne derüljön ki, ki az, aki a hírt továbbítja. Megelégedéssel tapasztalták, hogy a londoni rádió még aznap este közzétette a cáfolatot, miszerint Nagy Imre nem mondott le miniszterelnöki posztjáról.

A TÁVOZÁS ÉS ELŐZMÉNYEI

November 21-én — a követség hivatalos közvetítésével — Nagy Imre és a követségen tartózkodó társai garancialevelet kaptak, amely biztosította valamennyi ott tartózkodó szabad hazatérését és bántatlanságát. A Magyarországon hivatalosan tartózkodó és kormány szinten tárgyaló Dobrivoje Vidics jugoszláv külügyi államtitkár-helyettes (tulajdonképpen külügyminiszter-helyettes) ennek

alkalmából díszvacsorát adott a foglyok tiszteletére, és ezen számolt a kormányközi tárgyalásokról, amelyek szerint megállapodás született a jugoszláv és a magyar kormány között a követségen tartózkodók sorsáról. A megállapodás kedvező, teljes büntetlenséget valamint gyors hazatérést ígér. Vidics a jelenlévőknek megmutatta az írásos dokumentumot is. Fazekas György a tőle megszokott akasztófahumorral azt kérdezte Vidicstől, hogy Tito és Kádár mellett a téren posztoló szovjet katonák is ismerik-e a megállapodás tartalmát, s főleg ahhoz tartják-e majd magukat? Vidics válasza: Münnich ebben a vonatkozásban is rendezte az ügyet. Ekkor született meg a megállapodás, hogy másnap a magyar rendőrség védelme alatt hazatérnek lakásukra — minden ellenszolgáltatás nélkül.

Vidics tájékoztatása korrekt volt, mert a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság november 18-án jegyzéket intézett a Magyar Népköztársaság kormányához, s ebben két lehetőséget ajánlott a követségen tartózkodók további sorsát illetően. Az egyik szerint azok bántatlannul és jogkövetkezmények nélkül hazatérhetnek, a másik megoldás szerint Jugoszlávia

menedékjogot biztosít számukra. Kádár János november 21-én válaszolt a jugoszláv levélre, a forradalmi munkás-paraszt kormány megbízásából, s a levél vonatkozó része így hangzik:

„Az ügy befejezése érdekében a magyar kormány egyetértett a jugoszláv kormány 1956. november 18-án hoztam intézett levelének... javaslatával és ezzel írásban is megismétli azt a többször adott nyilatkozatot, amely szerint Nagy Imrével és csoportjának tagjaival szemben nem óhajt büntetést alkalmazni múltbeli tevékenységük miatt. Tudomásul vesszük, hogy ily módon a csoportnak adott menedéknyújtás megszűnik, ők maguk hagyják el a jugoszláv nagykövetséget és szabadon hazatérnek otthonukba...”

A megállapodás tehát, amelyről Vidics tájékoztatta a Nagy Imre-csoportot, a dolgok kedvező és gyors befejezését ígérte. A kételkedés azonban nemcsak Fazekas Györgyön lett úrrá, hanem a jugoszláv diplomaták egy részén is. Közöttük sem volt egyetértés abban a vonatkozásban, hogy a kormányközi megállapodást és a garancialevelet komolyan lehet-e venni. Szoldatics az első pillanattól kezdve azon a véleményen volt, hogy Nagy Imré-

ék ne fogadják el a Kádár-kormány ajánlatát, mert az csapda. Szoldatics az utolsó pillanatig — még az eltávozáskor, a követség épületének kapujában is — azt mondta Nagy Imrének, hogy amennyiben nincs szilárdan meggyőződve arról, hogy hazaszállítják, akkor térjenek vissza a követségre, s ott tovább, korlátlan ideig maradhatnak, amíg a helyzetük megnyugtatóan meg nem oldódik. Mindebből jogosan vonhatjuk le azt a következtetést, hogy Szoldatics végig jóhiszeműen és jószándékúan járt el Nagy Imrével kapcsolatban. Azt azonban Szoldaticsnak tudnia kellett, hogy Vasék, Lukácsék és Szántóék nem tértek haza otthonukba, s talán ez is táplálta aggodalmát.

Mi szól amellet, hogy Szoldatics tudta Vasék sorsát? Egyrészt, hogy Gavro Altman és Julijus Djuka tudták, hogy Vasék nem tértek haza, hanem szovjet fogságba kerültek. De tudnia kellett Georgijevicsnek is, akinél Vásárhelyi Miklós bujkált. Tudnia kellett, mert máskülönben miért lett volna szükség arra a bonyolult ko-reográfiajú csatlakozási játékra, amit Georgijevics Vásárhelyivel eljátszatott? Vásárhelyinek ugyanis nem azt tanácsolta Georgijevics, hogy az adott időpontban, amikor a csoport

tagjai, így Vásárhelyi családja is, szabadul a követségről, menjen haza, s otthon várja szeretteit, hanem hosszú és kiszámított autózgatás után, pontosan abban a percben kellett Vásárhelyinek megérkeznie a követség épületéhez, amikor azt a csoport éppen elhagyja. Közvetve tehát következtethetünk arra, hogy a követség egyes tagjai tudták, be fog következni az árusítás, míg mások bíztak a két kormány közötti egyezség korrektségében.

Az 1956. november 24-i jugoszláv jegyzék, amely a Nagy Imre-csoport elrablása ellen tiltakozik, egyaránt lehet diplomáciai trükk, amelyben Tito lefedez magát, de lehet valódi felháborodás megnyilvánulása is. Ma ezt — s a jövőben sem — eldönteni nem lehet. E jegyzéknek azonban pótolhatatlan jelentősége, hogy visszaidézi Kádár azon nyilatkozatát, amely szerint nem kíván a Nagy Imre-csoport ellen fellépni.

Joggal hihetjük — visszatérve a kronológiához —, hogy Szoldatics tudott arról, mi történt Vassal, Lukácsal és Szántóval, azonban a fegyelmezett diplomata ezt nem közölhette Nagy Imrével, inkább csak indirekt eszközökkel próbálta rávenni, hogy ne fogadja el Kádár és Münnich ajánlatát.

Idézzük újra a november 24-i jugoszláv jegyzéket: „Annak a megállapodásnak az alapján, amely ily módon tökéletesen létrejött a két kormány között, és Nagy Imrével, valamint a többi említett személlyel kapcsolatos biztosíték alapján ezek 1956. november 22-én 18 óra 30 perckor önként elhagyták a jugoszláv nagykövetséget abban az autóbusszal, amelyet dr. Münnich Ferenc miniszterelnök-helyettes, a fegyveres erők és a közbiztonság minisztere bocsátott rendelkezésükre, hogy visszatérhessenek otthonukba.”

18 óra 30 percre a követségen tartózkodók kis csomagjait összeszedve a követség kapujában várták, hogy megérkezzen értük az az autóbussz, amely hazaszállítja őket lakásukra. A követség épülete a Népköztársaság útja és a Hősök tere sarkán áll. A követség „szakácsnöje” a hazatérőknek kis csomagokat állított össze élelmiszerből és italból. Tekintettel arra, hogy a követségen tartózkodók különböző időpontokban és főleg különböző élethelyzetekből távoztak önkéntes száműzetésük színlelére, volt, akinél a rajta lévő ruhán kívül semmi nem volt, de olyan is volt, aki előrelátóan csomaggal érkezett, mert egy esetleges menekülés lehetőségére is számított.

folytatjuk

Német találkozó búcsú idején

Nemcsak „pulykásgyűlésre” járnak Mágocson?

Közel ezer kitelepített érkezik a baranyai faluba

„A kitelepítésekkel kapcsolatos diplomáciai lépések mellett 1945 decemberében elkészült a magyarországi németek összevonásának, gyűjtőtáborokban tömörítésének terve. A gyűjtőtáborokat azokban a községekben állították fel, amelyeknek a lakossága 70—90 százalékban német volt...” Fehér István a magyarországi németek kitelepítéséről írt könyvében statisztikát is ad, eszerint az országban felállított 22 gyűjtőtábor egyike Mágocs-Egyházasközön működött.

*

Volt, ahol korábban, másutt csak a nyolcvanas évek végére kezdte keresni önmagát, a múltját a németiség. A helyi közösségi erők, a rossz emlékek, a megfélemlítés mértékének arányában idézik hagyományait, veszik fel a kapcsolatot, hívják vissza a kitelepített rokonokat, ismerősöket. Híres ünnepséggé vált az évek során a Tolna megyei györkönyi, vagy éppen móranyi találkozó, míg Mágocson idén első ízben fogadják a történelem igazságtalansága miatt távozni kényszerültek. Érthető az izgalom, hiszen a 3700 körüli lélekszámú baranyai községben nem-

csak hasonló nagyszabású nemzetiségi program nem volt, de valamiképpen a kezdeti próbálkozások csírája is mindig elhalt az elmúlt időszakban.

Most, néhány lokálpatriótának köszönhetően a tanácsatlakozásával fogják össze a nemzetiségiakat és a lakosságot: búcsú idejére, amit július 2-án tartanak a faluban, június 30. és július 4. között német nemzetiségi találkozót tartanak Mágocson.

Szentmise német nyelven, falu- és üzemplátogatás, baranyai kirándulás, kórushangverseny, bál a fiataloknak és külön az időseknek. Lesz miből válo-

gati a közel ezer hazatérőnek. A készülődés, a tisztes fogadás igénye hívta életre a német kórust is a faluban, vezetője, Strasser Jakabné pedagógus. Lelkesedésében is józanul látja a szemléletbeni változást a helyiek körében:

— Korábban nem volt itt semmi mozgás. Ez a kórus is úgy alakult, hogy felvetődött, ekkora faluban még arra sem képesek az emberek, hogy három éneket együtt énekeljenek. Pedig híres kórusa volt Mágocsnak, még Kodály is járt itt, a nevét adta hozzá, de miután Balatoni Mátyás, a pécsi székesegyház karnagya elment,

nem volt, aki vezesse. Először jöttek hatan, majd mindig többen, lett harmonika is, a német népdalokat két idős asszonytól, Raffai Sándornétól és Kindner Józsefnétől gyűjtöttük. Az iskola énektanára lekottázta azokat. Őt dal a repertoárunk — sorolja a határozott kiállású asszony, aki furcsamód nem helybéli, de 28 éve az iskolában tanít.

Fiatalok nincsenek, az iskolában erre az alkalomra szervezett gyerekdalok sem valószínű, hogy a találkozó után együttmaradnak. Eddig is, ami kezdeményezés történt, az mind az idősek klubjából indult, a német karácsonyi játék, a farsangi felvonulás... Igaz, az iskoláskorúak, még a középgeneráció sem beszél németül.

A gyökereket persze keresni kell, egy azonban biztos, ott, ahol a „pulykás gyűlésre” telik meg csupán a kultúrház és a leggondosabb előkészítés után is csak harmincan lézengenek a nagymányoki német hagyo-

mányórzó együttes műsorán, a pedagógus is kimozdíthatatlannak véli az embereket, baj van. A máig élő félreállítás, kényszerű elhallgatás, a hagyományok elfeledése egyaránt bűne a hivatal képviselőinek és a szenvedők önként megadásának. Amihez az értelmiség, a pedagógusok is aszisztáltak.

— Szalmaláng lesz ez, mihelyt szerepeltünk, ugyanúgy megszűnik, ahogy a semmiből alakult — halljuk a vélekedést.

Talán nem, ha az esti kóruspróbán együtt éneklő idős emberek arcát, vonásait fűkészzük. Valami megkönnyebbülést, kikívánczoló sóhajt sejtet minden strofa. Mire a harmonikás leállítja a dalt: „nem így, lassabban szóljon”. A német énekek lassúak, szomorkásak.

K.Zs.

fénykép: Kapfinger András

(KIVONAT)

Egy részvény névértéke 100.000,- Ft. Jegyzéskor a névérték 30%-a kötelezően befizetendő, de ennél nagyobb összeg, sőt a teljes névérték is befizethető.

A részvényjegyzés futamideje 1989. február 16-tól 1990. szeptember 30-ig tart. Ez időszakban az új részvényjegyző tulajdonosi jogait nem gyakorolhatja, de a befizetett összeg után a befizetéstől az alaptőkeemelésről véglegesen határozó közgyűlés napjáig (várhatóan 1990. október 1.) a magánrészvényeseket évi bruttó 17% kamat illeti meg.

Az új részvényes tulajdonosi jogait 1990. október 1-től gyakorolhatja. Ekkor kerül a birtokába az a be-mutatóra szóló, forgatható értékpapír, amely évente osztalékra jogosítja, illetve a részvény várható árfolyamemelkedése nyereséget biztosít számára.

**új értékpapír · magánrészvény
· biztos befektetés ·
árfolyam-emelkedés · osztalék**

Hirdessen

a DÁTUMban!

Négy megyében és Budapesten olvashatják
adás-vételi, családi és más jellegű apróhirdetéseit.

**Magánszemélyek, kisvállalkozók, szövetkezetek, vállalatok részére
nagyon előnyös a DÁTUM, mert három napon belül
megjelentetjük hirdetéseiket, melyeket a Magyar Hirdető
Tolna, Somogy, Baranya és Fejér megyei kirendeltségein,
vagy Budapesten adhatnak fel.**

*Első a DÁTUM, kettőn áll a vásár, három az átfutási nap,
négy a megye, ahol terjesztjük hirdetéseiket. Plusz Budapest!*

Segítőtársat kínálunk!

- Epson FX 1000 típusú nyomtató 59 000,— Ft + ÁFA
- Cannon 230 telefax 169 000,— Ft + ÁFA
- Gepárd 16 Telex comuter 399 000,— Ft + ÁFA

**Korszerű fénymásolók, írógépek gazdag
választékát találja iparcikk szintünkön.**

Ezt Önnek is látnia kell!

Várjuk a Konzum Áruházban.

Pécs, Kossuth tér

MAGYAROK

Irodalmi, kulturális, tudományos folyóirat.

Kiadja a Babits Kiadó, megjelenik havonta.

*Az első és egyedülálló olyan magyar periodika,
amely összekötő kapocs a külföldön élő*

és a belföldi magyarok között.

A külföldi értékesítés mellett belföldön is kapható.

Megrendelhető a Babits Kiadónál
(7100 Szekszárd, Bajcsy-Zs. u. 7.)

és a postahivatalokban, megvásárolható a hírlapárusoknál.

